

**LIETUVOS RESPUBLIKOS FISKALINĖS SUTARTIES ĮGYVENDINIMO KONSTITUCINIO
ĮSTATYMO
NR. XII-1289 PAKEITIMO KONSTITUCINIO ĮSTATYMO IR SU JUO SUSIJUSIŲ TEISĖS
AKTŲ PROJEKTŲ
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstitucinio įstatymo Nr. XII-1289 pakeitimo konstitucinio įstatymo projekto (toliau – Konstitucinio įstatymo projektas), Lietuvos Respublikos fiskalinės drausmės įstatymo Nr. X-1316 pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Valdysenos įstatymo projektas), Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo Nr. I-430 2, 6, 15, 18, 19, 20, 21, 27 straipsnių, VII skyriaus, Įstatymo priedo pakeitimo ir VIII skyriaus pripažinimo netekusiu galios įstatymo projekto (toliau – BSĮ projektas), Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatymo Nr. I-907 1, 2, 3, 6, 7, 8, 18, 22, 30 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo priedu įstatymo projekto (toliau – VKĮ projektas) (toliau kartu – Įstatymų projektai) tikslas – didinti fiskalinę erdvę, kartu išlaikant valdžios sektoriaus finansų tvarumo prielaidas.

Įstatymų projektais siekiama:

- sukurti galimybę lanksčiau planuoti valdžios sektoriaus finansus;
- išsaugoti valdžios sektoriaus finansų tvarumo prielaidas ir kurti nuoseklią fiskalinę valdyseną, kuri skatintų efektyvią fiskalinę politiką, pagrįstą aiškiai apibrėžtomis atsakomybėmis ir procedūromis;
- didinti Lietuvos viešųjų finansų sistemos galimybes prisidėti prie ekonomikos augimo sukuriant valdžios sektoriaus fiskalinės drausmės taisyklių lankstumą investicijoms ir suteikiant didesnę lankstumą vietos valdžiai, leidžiantį vystyti didesnės apimties projektus;
- didinti valdžios sektoriaus finansų valdymo skaidrumą;
- išlaikyti ir toliau didinti rinkų pasitikėjimą Lietuvos viešųjų finansų valdymu, ilguoju laikotarpiu siekiant mažesnių išlaidų valdžios sektoriaus palūkanoms mokėti;
- įgyvendinti Europos Sąjungos (toliau – ES) ekonominės valdysenos peržiūros, pasibaigusios 2024 metų kovo mėnesį, metu pakeistą ES Stabilumo ir augimo pakto 2024 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr.1466/97, ir 2024 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyvą (ES) 2024/1265, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2011/85/ES dėl reikalavimų valstybių narių biudžeto sistemoms;
- numatyti procedūrinės taisyklės, kuriomis būtų užtikrintas 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1467/97 dėl perviršinio deficito procedūros įgyvendinimo paspartinimo ir paaiškinimo su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2024 m. balandžio 29 d. Tarybos reglamentu (ES) 2024/1264, tinkamas taikymas.

Teikiami Įstatymų projektai suderinti tarpusavyje: Konstitucinio įstatymo projektu siūloma nustatyti atnaujintas fiskalinės drausmės taisyklės, o Valdysenos įstatymo projektu – Konstitucinio

įstatymo projekte numatytų taisyklių taikymo detalias procedūras. Konstitucinio įstatymo projekte nustatytos taisyklės sudarytų sąlygas, nepriklausomai nuo politinio ciklo, užtikrinti fiskalinę drausmę atsižvelgiant į ekonomikos ciklą, taip stiprinant ilgalaikį viešųjų finansų planavimą, skatinant jų tvarumą ir išlaikant pasitikėjimą Lietuvos fiskaline valdysena. Valdysenos įstatymo projektu siūloma nustatyti institucijų atsakomybę įgyvendinant skaitinių fiskalinės drausmės taisyklių nulemtus tikslus, techninius vertinimo kriterijus ir sąveiką su ES ekonominės valdysenos sistema. Tokia struktūra leistų užtikrinti stabilų, aiškų ir teisiškai nuoseklų fiskalinės drausmės reglamentavimą, kartu išsaugant galimybę laiku ir taikliai reaguoti į ES reikalavimų pokyčius, ekonomines sąlygas ar fiskalinės politikos įgyvendinimo praktiką.

Įstatymų projektais atsisakoma perteklinių nuostatų, kurios dubliuojasi kituose teisės aktuose arba nebeatitinka pasikeitusių aplinkybių. Užtikrinama teisės aktų atitiktis galiojantiems ES teisės reikalavimams – tiek išlaikant jau perkeltas į nacionalinę teisę Direktyvos 2011/85/ES nuostatas, tiek perkeliant naują fiskalinės valdysenos reguliavimą, numatytą Direktyvoje (ES) 2024/1265.

Kartu Konstitucinio įstatymo projektu išlaikomas Sutarties dėl stabilumo, koordinavimo ir valdysenos ekonominėje ir pinigų sąjungoje (toliau – Fiskalinė sutartis) nuostatų perkėlimas į nacionalinę teisę. Reglamento (ES) 2024/1263 preambulės 42 punkte nurodoma, kad Fiskalinės sutarties reikalavimai laikomi perkeltais, jeigu valstybės narės teisės aktuose įtvirtintos nuostatos, kuriomis įgyvendinamas atnaujinto ES Stabilumo ir augimo pakto Reglamentas (ES) 2024/1263 ir Direktyva (ES) 2024/1265. Vadovaujantis šiuo išaiškinimu, Lietuvos teisinėje sistemoje Įstatymų projektai bendrai užtikrina Fiskalinės sutarties reikalavimų įgyvendinimą.

Įstatymų projektai parengti atsižvelgiant į:

- Dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2025 m. rugsėjo 25 d. nutarimu Nr. XV-439 „Dėl Dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, 116 punktą, susijusį su naujosios Europos Sąjungos ekonominės valdysenos sistemos įgyvendinimu ir didesniu biudžetų lankstumu, 506 punktą, susijusį su savivaldybių investicinio pajėgumo didinimu, ir iš dalies 505 punktą, susijusį su savivaldybių finansinių išteklių formavimo sistemos tobulinimu;

- Reglamentą (ES) 2024/1263, Reglamentą (ES) 2024/1264 ir Direktyvą (ES) 2024/1265;

- Tarptautinio valiutos fondo (toliau – TVF) 2024 metų ekonominių konsultacijų pagal TVF steigimo sutarties IV straipsnį ataskaitoje Lietuvai¹ ir Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (toliau – EBPO) 2025 metų Lietuvos ekonomikos apžvalgoje² pateikiamas rekomendacijas Lietuvos fiskalinės drausmės taisykles supaprastinti, atsisakant reikšmingai skirtingų reikalavimų priklausomai nuo ekonomikos ciklo padėties;

---

¹ TVF ataskaita pagal TVF steigimo sutarties IV straipsnį:
<https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2024/07/23/Republic-of-Lithuania-2024-Article-IV-Consultation-Press-Release-and-Staff-Report-552201>.

² EBPO Lietuvos ekonomikos apžvalga: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-economic-surveys-lithuania-2025_4abf1ea5-en.html.

- TVF 2024 metų ekonominių konsultacijų pagal TVF steigimo sutarties IV straipsnį ataskaitos Lietuvai, EBPO 2025 metų Lietuvos ekonomikos apžvalgos ir viešosios įstaigos „Investuok Lietuvoje“³ 2024 metų ataskaitos „Lietuvos ekonomikos akceleracija: strateginės gairės sparčiam augimui“³ vertinimus dėl ilguoju laikotarpiu lėtėsiančio ekonomikos produktyvumo augimo ir raginimus didinti viešąsias investicijas;

- Lietuvos centrinės valdžios bendrojo pagrindinio kapitalo formavimo išlaidų, išskyrus ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšas, (toliau – BPKF išlaidos) statistinius duomenis: 2004–2024 metų Lietuvos BPKF išlaidos vidutiniškai siekė 1,5 procento bendrojo vidaus produkto (toliau – BVP) ir buvo mažesnės už šiuos duomenis teikiančių ES šalių vidurkį (1,7 procento BVP) bei Latvijos ir Estijos vidurkius (atitinkamai 1,8 ir 3,1 procento BVP)⁴;

- mokslinius ir tarptautinių organizacijų tyrimus, vertinančius efektyviausių fiskalinės drausmės taisyklių principus ir nepriklausomų fiskalinių institucijų (toliau – NFI) svarbą fiskalinės drausmės taisyklių efektyvumui⁵;

- mokslinius tyrimus, pabrėžiančius ne tik skaitinių taisyklių, bet ir susiformavusių normų, praktikų bei politinės kultūros svarbą viešųjų finansų tvarumui⁶;

- Įstatymų projektų galimo poveikio modeliavimą, kuriam pagrindą suteikė Valdžios sektoriaus skolos ir finansų tvarumo vertinimo ataskaitai⁷ parengti sukurtas įrankis, padedantis projektuoti skirtingų fiskalinių parametų poveikį valdžios sektoriaus skolos ir bendrojo vidaus produkto santykiui. Ši priemonė taip pat leidžia įvertinti ir viešuosius finansus veikiančius iššūkius, pavyzdžiui, senstančios visuomenės, ekonominės raidos pokyčių.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai ir rengėjai

Įstatymų projektų iniciatorė – Lietuvos Respublikos finansų ministerija.

Įstatymų projektus parengė Finansų ministerijos Finansų politikos departamento (direktorius Irmantas Mikulėnas, el. p. irmantas.mikulen@finmin.lt, tel. +370 606 36 382) Fiskalinės valdysenos skyrius (vedėja Eglė Radzevičienė, el. p. egle.radzeviciene@finmin.lt, tel. +370 658 78 039).

³ Viešosios įstaigos „Investuok Lietuvoje“ ataskaita: <https://investlithuania.com/wp-content/uploads/Lietuvos-ekonomikos-akceleracija-strategines-gaires-sparciam-augimui.pdf>.

⁴ Eurostato duomenys: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/gov_10a_main/default/table?lang=en. Visu 2004–2024 metų laikotarpiu prieinami šių ES šalių BPKF išlaidų duomenys: Belgijos, Čekijos, Vokietijos, Estijos, Graikijos, Italijos, Latvijos, Vengrijos, Maltos, Nyderlandų, Portugalijos, Rumunijos, Suomijos, Švedijos.

⁵ Mokslininkų ir tarptautinių organizacijų rekomendacijų pavyzdžiai: <https://www.imf.org/en/Publications/Fiscal-Affairs-Department-How-To-Notes/Issues/2018/03/15/How-to-Select-Fiscal-Rules-A-Primer-45552>;

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0176268024000934>;

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/614523/IPOL_STU\(2020\)614523_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/614523/IPOL_STU(2020)614523_EN.pdf);

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0261560623000542>.

⁶ Mokslinių tyrimų pavyzdžiai:

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0261560614002071>;

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S017626801730592X>;

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0176268024000934>.

⁷ Finansų ministerijos ataskaita: <https://finmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/fiskaline-politika/skolos-scenarijai-ir-finansu-tvarumo-vertinimas/>.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Galiojančioje Lietuvos Respublikos Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstitucinio įstatymo (toliau – Konstitucinis įstatymas) redakcijoje, kuri į nacionalinę teisę perkėlė 2015–2024 metais galiojusias ES ekonominės valdysenos nuostatas ir tarpvyriausybinių Fiskalinę sutartį, nustatomos šios pagrindinės Lietuvos fiskalinės drausmės taisyklės:

- perteklinio valdžios sektoriaus taisyklė: valdžios sektoriaus struktūrinis balansas kiekvienais metais turi gerėti, kai realiojo BVP augimas viršija potencialiojo BVP augimą, kol bus pasiektas struktūrinis perteklius. Jeigu realiojo BVP augimas yra mažesnis nei potencialiojo BVP augimas, struktūrinis balansas turi būti ne blogesnis nei vidutinio laikotarpio tikslas, kurį ne ilgesniam nei 3 metų laikotarpiui nustato Lietuvos Respublikos Seimas;

- valdžios sektoriaus išlaidų augimo ribojimo taisyklė: jeigu pastarųjų 5 pasibaigusių metų nominalių valdžios sektoriaus balansų aritmetinis vidurkis yra neigiamas, asignavimų (išskyrus ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšas) augimas turi būti ne didesnis negu 0,5 potencialiojo BVP daugiamečio augimo vidurkio. Pagal šią taisyklę ribojami ne viso valdžios sektoriaus asignavimai, tačiau tik tų valdžios sektoriui priskiriamų biudžetų, kurių kiekvieno asignavimai atskirai viršija 3 procentus BVP, visuma. Šiuo metu tai yra valstybės, Valstybinio socialinio draudimo fondo (toliau – VSDF) ir Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetai;

- vidutinio laikotarpio tikslas: Seimo teisės aktu ne ilgesniam kaip 3 metų laikotarpiui nustatomas valdžios sektoriaus struktūrinio balanso rodiklis, kurį būtina pasiekti per 4 metus arba greičiau. Įprastai tai yra struktūrinis deficitas, neviršijantis 0,5 procento BVP, tačiau jei valdžios sektoriaus skolos ir BVP santykis yra mažesnis nei 60 procentų, gali būti taikomas 1 procento BVP struktūrinio deficito tikslas;

- struktūrinio postūmio užduotis: Seimo teisės aktu nustatoma metinė užduotis, kuria siekiama priartėti prie vidutinio laikotarpio tikslo. Užduoties dydis priklauso nuo faktinio struktūrinio balanso ir vidutinio laikotarpio tikslo atotrūkio: jei atotrūkis viršija 2 procentinius punktus BVP, tikslas turi būti pasiektas per 4 metus, o jei atotrūkis mažesnis – per 2 metus;

- kiti valdžios sektoriui priskiriami biudžetai, kurie yra didesni negu 0,3 procento BVP (šiuo metu: Privalomojo sveikatos draudimo fondo, Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių miestų savivaldybių), išskyrus VSDF biudžetą, valstybės biudžetą, turi turėti teigiamą (perteklinį) arba nulinį struktūrinį balansą. VSDF biudžeto struktūrinis deficitas galėtų didėti tik tokiu atveju, kai susidaro neigiamas produkcijos atotrūkis nuo potencialo;

- mažesni nei 0,3 procento BVP dydžio biudžetai (šiuo metu 56 savivaldybių) turi turėti nulinį (subalansuotą) arba teigiamą nominalųjį balansą. Kai susidaro neigiamas produkcijos atotrūkis nuo potencialo, asignavimai gali viršyti pajamas ne daugiau kaip 1,5 procento;

- nuo 2023 metų, vertinant savivaldybių biudžetų atitiktį Konstituciniame įstatyme nustatytai savivaldybių biudžetų sudarymo taisyklei, savivaldybių balansai vertinami eliminuojant asignavimus bendrajam ES ir kitos tarptautinės paramos finansavimui (išskyrus valstybės biudžeto dotacijas) ir

pridedant sukauptas savivaldybės biudžeto nepanaudotas pajamas (t. y. gautas, tačiau nepanaudotas pajamas, išskyrus nepanaudotas ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšas), einamaisiais metais panaudojamas asignavimams finansuoti;

- savivaldybėms taip pat nustatyta skolos riba: savivaldybės skola negali viršyti 60 procentų (Vilniaus miesto savivaldybės – 75 procentų) prognozuojamų pajamų iš gyventojų pajamų mokesčio ir kitų nuolatinių pajamų;

- ribojamos savivaldybių garantijos: savivaldybės prisiimti įsipareigojimai pagal garantijas dėl savivaldybės valdomų įmonių prisiimtų, bet dar neįvykdytų įsipareigojimų grąžinti kreditoriams lėšas pagal paskolų sutartis, finansinės nuomos (lizingo) sutartis ar kitus įsipareigojamuosius skolos dokumentus negali viršyti 10 procentų prognozuojamų pajamų iš gyventojų pajamų mokesčio ir kitų nuolatinių pajamų;

- nacionalinių išskirtinių aplinkybių, kurių valstybės institucijos negali kontroliuoti ir kurios daro reikšmingą poveikį valdžios sektoriaus finansų būklei, kaip tai apibrėžta ES teisėje, nustatymą ar atšaukimą inicijuoja Vyriausybė arba jos įgaliota institucija, pateikdama kontrolės institucijai pranešimą kartu su atnaujintu ekonominės raidos scenarijumi. Išskirtinės aplinkybės laikomos nustatytomis ar atšauktomis tik tada, kai kontrolės institucija paskelbia išvadą, kad situacija atitinka ES reglamentuose nustatytus kriterijus arba jų nebeatitinka. Nustačius išskirtines aplinkybes gali būti netaikomos kai kurios fiskalinės drausmės taisyklės, įskaitant struktūrinio postūmio užduočių nustatymą.

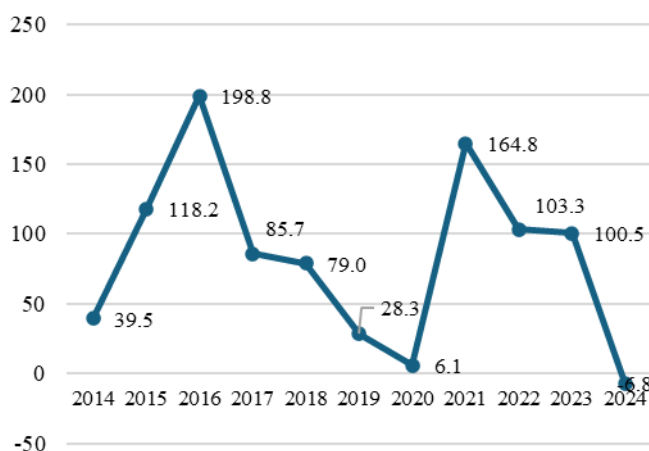
Galiojančios valdžios sektoriaus fiskalinės drausmės taisyklės nėra aiškiai orientuotos į vidutinį laikotarpį, numato sąlyginį lankstumą reaguoti į kintančias sąlygas, neturi aiškaus vieno fiskalinio ramsčio, susijusio su viešųjų finansų tvarumo išsaugojimu, taigi operacinės fiskalinės gairės galiausiai tampa fragmentuotos. Planuojant biudžetus nėra aišku, kokio dydžio planuojamos išlaidos faktiškai atitiks perteklinio valdžios sektoriaus taisyklę arba struktūrinio postūmio užduotį, nes struktūrinio balanso rodiklis gali būti retrospektyviai perskaičiuojamas, todėl fiskalinės drausmės nuostatas sudėtinga įgyvendinti praktiškai. Dėl numatytų galimų išlygų sąrašo valdžios sektoriaus išlaidų augimo ribojimo taisyklė niekada netaikyta, o taikytos tik jos išimtys. TVF ir EBPO ataskaitose pastebima, kad reikšmingai skirtingi reikalavimai priklausomai nuo ekonomikos ciklo padėties taip pat daro valdžios sektoriaus fiskalinės drausmės taisyklės pernelyg sudėtingas. Kita vertus, Konstitucinis įstatymas, ypač jo nuostatų taikymo metu 2015–2019 metais, reikšmingai padidino rinkų pasitikėjimą Lietuvos fiskaline valdysena, sudarydamas viešųjų finansų tvarumo ir fiskalinės erdvės prielaidas, kurios galėjo būti panaudotos esant skirtingiems viešuosius finansus veikiančioms pastarojo meto iššūkiams. Todėl Konstitucinio įstatymo projektas, kuriame numatytos principinės fiskalinės valdysenos nuostatos, yra fiskalinės valdysenos pamatinis teisės aktas.

Savivaldybių biudžetų vykdymo duomenys rodo, kad šiuo metu Konstituciniame įstatyme numatytas lankstumas savivaldybių biudžetams dažnai nėra panaudojamas – nuo 2014 iki 2023 metų savivaldybių biudžetų balansas kasmet buvo teigiamas (1 paveikslas). Tai ne vienus metus pabrėžia ir

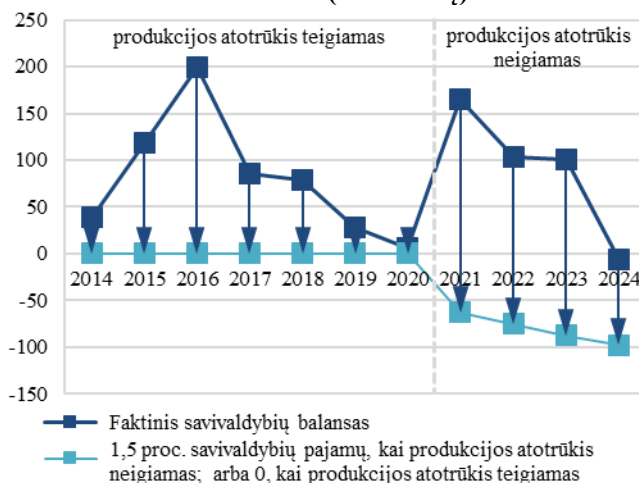
Valstybės kontrolė⁸. Bendra savivaldybių nepanaudota fiskalinė erdvė buvo dar didesnė, nes nuo 2021 metų esant neigiamam produkcijos atotrūkiui nuo potencialo savivaldybių biudžetai galėjo būti deficitiniai (2 paveikslas).

Nepaisant nepanaudojamos esamos fiskalinės erdvės, Lietuvos savivaldybių asociacijos (toliau – LSA) manymu, esamas lankstumas nėra pakankamas, kai įgyvendinami dideli investicijų projektai. LSA nuomone, pagrindinis iššūkis kyla dėl ribotos metinės deficito (skolinimosi) erdvės – siekdamas įgyvendinti didelius infrastruktūros ar strateginių investicijų projektus, savivaldybės susiduria su šių projektų įgyvendinimo apribojimais dėl vienerių metų biudžeto subalansavimo taisyklės. LSA vertina, kad atitinkamų metų pajamų neužtenka visoms būtinoms biudžeto išlaidoms, įskaitant investicijų projekto įgyvendinimo išlaidas, apmokėti, o bendrai tokia situacija riboja vietos valdžios galimybes greitai ir efektyviai reaguoti į gyventojų poreikius bei prisitaikyti prie ekonominių ar demografinių pokyčių.

1 paveikslas. Savivaldybių balansas (mln. eurų).

2 paveikslas. Faktinis ir leistinas savivaldybių balansas (mln. eurų).

Pastaba. Vertinamas tam tikrų metų biudžeto projekto rengimo metu projektuotas produkcijos atotrūkis nuo potencialo.

Šaltinis: Oficialiosios statistikos duomenys ir Finansų ministerijos skaičiavimai.

Taikant dabartines fiskalinės valdysenos procedūras trūksta išsamesnio Vyriausybės sprendimų dėl fiskalinių tikslų pasirinkimo paaiškinimo. Taip pat trūksta aiškių procedūrų paaiškinant situaciją, kai fiskalinės drausmės taisyklės pažeidžiamos.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

⁸ Valstybės kontrolės ataskaitos:

<https://www.valstybeskontrolė.lt/LT/Product/24261/issvada-del-savivaldybiu-biudzetu-fiskalines-drausmes-taisykliu-laikymosi-20232024>;

<https://www.valstybeskontrolė.lt/LT/Product/24001/issvada-del-savivaldybiu-biudzetu-fiskalines-drausmes-taisykliu-laikymosi-20202021>.

Konstitucinio įstatymo projekte įtvirtinama viena aiški valdžios sektoriaus fiskalinės drausmės taisyklė – kiekvienais metais grynųjų išlaidų augimas, išreikštas procentais, turi neviršyti nustatytų grynųjų išlaidų augimo ribų.

Pagal Tarybos reglamentą (ES) 1263/2024, grynosios išlaidos yra valdžios sektoriaus išlaidos, į kurias neįskaitytos išlaidos palūkanoms mokėti, ES programų išlaidos, visiškai atitinkančios ES fondų pajamas, nacionalinės išlaidos ES programoms bendrai finansuoti, ciklinės nedarbo išmokos ir įvertintos diskrecinės pajamų priemonės, vienkartinės bei kitos laikinosios priemonės.

Konstitucinio įstatymo projekte siūloma atsisakyti iki šiol galiojusio daugiasluoksniio fiskalinės drausmės reguliavimo, kuris rėmėsi struktūrinio balanso, vidutinio laikotarpio tikslo, struktūrinio postūmio užduoties ir kitų rodiklių visuma. Siūlomas modelis leidžia išvengti perteklinio sudėtingumo ir užtikrina aiškesnę bei labiau nuspėjamą fiskalinės politikos planavimą, paremtą konkrečiomis operacinėmis gairėmis – nustatytomis grynųjų išlaidų augimo ribomis. Aiškos operacinės gairės taip pat sudaro sąlygas efektyvesniam biudžeto rengimui ir skaidriai fiskalinės drausmės taisyklių laikymosi stebėsenai.

Siūloma, kad kiekvieniems metams įprastai būtų nustatomos tokios grynųjų išlaidų augimo ribos, kad jų nustatymo metu valdžios sektoriaus struktūrinis balansas būtų ne mažesnis nei –1 procentas BVP. Šiai nuostatai netaikomos papildomos sąlygos, taigi, įprastais atvejais būtų sukuriama papildoma fiskalinė erdvė, palyginti su galiojančia Konstitucinio įstatymo redakcija, kurios nuostatų visuma ilguoju laikotarpiu lemia nulinį struktūrinį valdžios sektoriaus balansą. Taip pat, siekiant papildomo aiškumo, paprastumo ir suderinamumo su ES ekonomine valdysena, faktinės struktūrinio balanso reikšmės atitiktis skaitinėms fiskalinės drausmės taisyklėms *ex post* nevertinama, o pagrindiniu stebimu rodikliu tampa vienas rodiklis – faktinis grynųjų išlaidų augimas.

Grynųjų išlaidų augimo ribos būtų nustatomos ne kasmet, o 5 metų laikotarpiui, įprastai įskaitant einamuosius metus. Šis siūlymas skatina vidutinio laikotarpio planavimą ir taip pat atitinka ES ekonominės valdysenos nuostatas. Taip užtikrinamas fiskalinės politikos tęstinumas ir mažinamas politinis neapibrėžtumas. Kartu, pagal grynųjų išlaidų apibrėžtį, einamųjų 5 metų laikotarpiu didžiausias leistinas valdžios sektoriaus išlaidų augimas nėra įšaldytas – išlaidos gali būti didinamos diskrecinių pajamų priemonių dydžiu.

Grynųjų išlaidų augimo ribų nustatymas Seimo nutarimu stiprina Seimo, kaip fiskalinės politikos formuotojo, vaidmenį, didina fiskalinės valdysenos skaidrumą ir plėtoja demokratinius principus.

Konstitucinio įstatymo projekte numatyta valdžios sektoriaus taisyklės sąlyga tam atvejui, kai reikia rengti, tvirtinti ir vykdyti tam tikrų metų, kuriems Seimas nėra nustatęs grynųjų išlaidų augimo ribų, biudžeto patvirtinimo įstatymą. Situacija, kai nėra Seimo nustatytų grynųjų išlaidų augimo ribų, gali susidaryti dėl to, kad grynųjų išlaidų augimo ribas Seimas nustato *nesislenkančiam* 5 metų laikotarpiui, o biudžeto patvirtinimo įstatymas rengiamas *kasmet vis kitam 3 metų laikotarpiui, kaskart pridedant naujus trečiuosius* metus. Konstitucinio įstatymo projekte numatytas išlaidų augimo ribų nustatymo fiksuotam laikotarpiui principas suderintas su Reglamente (ES) 2024/1263 numatytu

Fiskalinio struktūrinio plano nesislenkančiu laikotarpiu. Naujai Vyriausybei rengiant naują fiskalinį struktūrinį planą, Seimas nustatys atnaujintas grynųjų išlaidų augimo ribas, įskaitant ir tuos naujo fiskalinio struktūrinio plano laikotarpio (dar nepraėjusius) metus, kuriems šių ribų nebuvo nustatęs. Tokia išlaidų augimo ribų atnaujinimo galimybė suderinama su Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatyme nustatytu reglamentavimu, kad nauja Vyriausybė gali peržiūrėti biudžeto rodiklius.

Jeigu Lietuvos valdžios sektoriaus finansai susidurtų su iššūkiais – neatitiktų Maastrichto kriterijų, taikomų valdžios sektoriaus skolai ir (arba) deficitui, ir (arba) galiotų ES Tarybos rekomendacijos dėl perviršinio deficito procedūros, makroekonominio disbalanso procedūros ir (arba) nacionalinės nukrypti leidžiančios išlygos (kai viešuosius finansus veikia stiprus ir nevaldomas išorės veiksnys), siūloma nustatyti, kad valdžios sektoriaus fiskalinės drausmės taisyklės būtų laikomasi, jeigu laikomasi minėtų ES Tarybos rekomendacijų. Tai – dar vienas fiskalinės valdysenos praktinio taikymo supaprastinimas.

Nacionalinę nukrypti leidžiančią išlygą gali aktyvuoti ES Taryba, sulaukusi Lietuvos prašymo ir remdamasi Europos Komisijos rekomendacija, pagrįsta išlygos analize. Ši išlyga suteikiama susidarius išskirtinėms aplinkybėms, kurių Lietuva negali kontroliuoti ir kurios daro didelį poveikį viešiesiems finansams, tačiau išlygos dydis nekelia pavojaus ilgalaikiam valdžios sektoriaus finansų tvarumui. Bendroji nukrypti leidžianti išlyga suteikiama laikantis panašių principų, tik be atskiro Lietuvos ar kitos ES valstybės narės prašymo, esant dideliame nuosmukiui euro zonoje arba visoje ES.

2025–2028 metais toliau galioja nacionalinė nukrypti leidžianti išlyga, taikoma gynybos išlaidoms⁹, taigi, Konstitucinio įstatymo projekte nustatoma valdžios sektoriaus fiskalinės drausmės taisyklė būtų tenkinama laikantis šiuo metu jau galiojančios ES Tarybos rekomendacijos¹⁰. Ši rekomendacija leidžia iki 1,5 procentinio punkto BVP didesnius valdžios sektoriaus deficitus, negu apskaičiuota pagal ES Tarybos patvirtintas grynųjų išlaidų ribas, pateiktas Lietuvos fiskaliniame struktūriniame plane, jeigu atitinkamu dydžiu, palyginti su baziniais 2021 metais, lieka išaugusios gynybos išlaidos, tačiau yra išlaikomas ilgalaikis valdžios sektoriaus finansų tvarumas. Nacionaline nukrypti leidžiančia išlyga, taikoma gynybos išlaidoms, Lietuva jau naudojasi vykdydama 2025 metų biudžetą.

Konstitucinio įstatymo projekte įtvirtinamas valdžios sektoriaus fiskalinės drausmės taisyklės lankstumas. Jeigu laikomasi Maastrichto kriterijų ir Reglamento (ES) 2024/1263 9 straipsnio nuostatų dėl vidutinio laikotarpio fiskalinio tvarumo, leidžiama nustatyti didesnes grynųjų išlaidų augimo ribas tokiu dydžiu, kuriuo įsipareigojama didinti viešąsias investicijas (BPKF išlaidas). Pagal Maastrichto kriterijus, valdžios sektoriaus skolos ir BVP santykis turi būti mažesnis nei 60 procentų, nominalus deficitas – ne didesnis nei 3 procentai BVP, o Reglamento (ES) 2024/1263 9 straipsnio nuostatų laikymasis praktiškai reiškia, kad grynųjų išlaidų augimo ribos turi atitikti ES valstybių narių suderintus valdžios sektoriaus

⁹ Nacionalinė nukrypti leidžianti išlyga, taikoma gynybos išlaidoms: <https://www.consilium.europa.eu/lt/policies/national-escape-clause-for-defence-expenditure-nec/>.

¹⁰ 2025 m. liepos 8 d. Tarybos rekomendacija C/2025/3969, kuria Lietuvai leidžiama nukrypti nuo Tarybos pagal Reglamentą (ES) 2024/1263 nustatyto didžiausio grynųjų išlaidų augimo tempo: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32025H03969>.

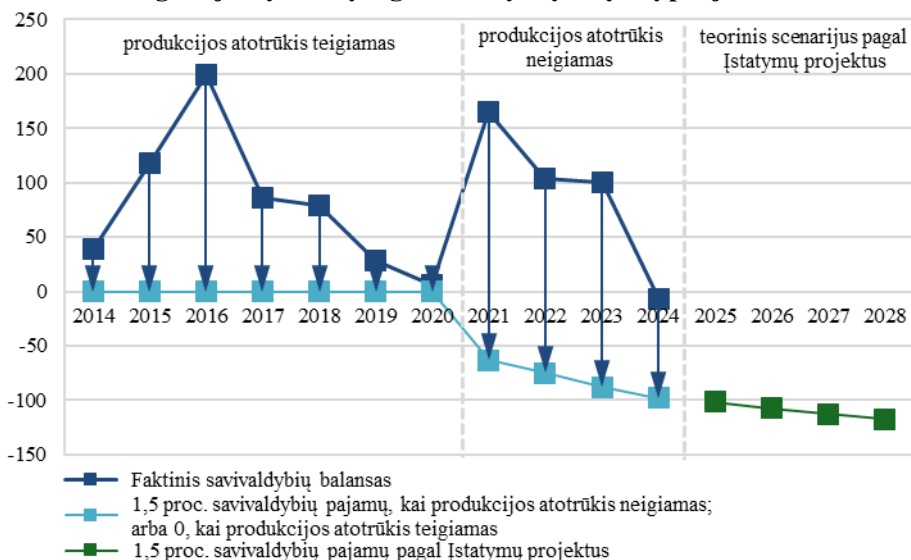
fiskalinio tvarumo kriterijus. Toks siūlymas skatina viešųjų finansų sistemos galimybes aktyviau prisidėti prie ekonomikos augimo skatinimo.

Taip pat didėja savivaldybės biudžeto sudarymo lankstumas – fiskalinė erdvė, kurią savivaldybės galėtų naudoti rengdamos, tvirtindamos ir vykdydamos savo biudžetus. Kiekvienos savivaldybės, kurios skola neviršija 60 procentų (Vilniaus miesto savivaldybės – 75 procentų) tų metų savivaldybės biudžeto pajamų, metinis biudžeto deficitas galėtų siekti iki 4,5 procento biudžeto pajamų, jei 3 iš eilės einančių metų sukauptas (suminis) deficitas taip pat liktų ne didesnis nei 4,5 procento. 3 metų biudžeto deficito vidurkio skaičiavimas sudarytų savivaldybėms galimybę lanksčiau planuoti finansus, efektyviau planuoti ir įgyvendinti ilgalaikius investicijų projektus. Pavyzdžiui, kilus poreikiui įgyvendinti didesnės apimties investicijų projektą ar turėti laikinų didesnių kitų išlaidų, vienais metais savivaldybė galėtų patirti maksimalų leistiną deficitą iki 4,5 procento tų metų pajamų, tačiau tada per likusius 2 metus jos biudžetas kiekvienais metais turėtų būti subalansuotas arba perteklinis, siekiant užtikrinti, kad viso 3 metų laikotarpio vidurkis neviršytų 1,5 procento pajamų deficito ribos.

Savivaldybės biudžeto fiskalinės drausmės taisyklei taikomas 3 metų lankstumo laikotarpis suderintas su valstybės biudžeto trukme, siekiant užtikrinti viso valdžios sektoriaus finansų tvarumą ir grynųjų išlaidų augimo ribų laikymąsi. Ne ilgesniam nei 3 metų laikotarpiui pritarė Valstybės kontrolė, akcentuodama, kad toks laikotarpis yra tinkamas pasiekti fiskaliniams tikslams pasiekti.

Pabrėžtina, kad, palyginti su šiuo metu galiojančiomis lankstumo savivaldybių biudžetams nuostatomis, bendrai siūlomas savivaldybės biudžeto sudarymo lankstumas didėja, nes savivaldybės galės tvirtinti deficitinius biudžetus nepriklausomai nuo produkcijos atotrūkio nuo potencialo įverčio (3 paveikslas).

3 paveikslas. Faktinio savivaldybių balanso ir 1,5 procento savivaldybių pajamų palyginimas pagal galiojantį teisinį reguliavimą ir Įstatymų projektus.

Pastaba. Vertinamas tam tikrų metų biudžeto projekto rengimo metu projektuotas produkcijos atotrūkis nuo potencialo.

Šaltinis: Oficialiosios statistikos duomenys ir Finansų ministerijos skaičiavimai.

Papildomai įtvirtinama Vyriausybės politinė atsakomybė dėl valdžios sektoriaus fiskalinės drausmės taisyklės laikymosi. Tai yra, Konstitucinio įstatymo projekte numatoma, kad grynųjų išlaidų augimo ribų viršijimo atveju, Ministras Pirmininkas iki einamųjų metų gegužės 31 dienos Seime žodžiu paaiškina nustatytų grynųjų išlaidų augimo ribų viršijimo priežastis. Analogiška nuostata nustatyta ir galiojančiame Biudžeto sandaros įstatyme (33 straipsnio 2 dalyje) bei Konstituciniame įstatyme (8 straipsnio 1 dalyje). Kadangi valdžios sektoriaus fiskalinės drausmės taisyklė taikoma visam valdžios sektoriui, kurio didžiausią dalį sudaro valstybės, VSDF, kitų socialinio draudimo fondų, Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetų visuma, Vyriausybės vadovo vaidmuo yra itin svarbus siekiant atskiro Seimo dėmesio valstybės finansų tvarumo ir kuo skaidresnio valdymo klausimais.

Be to, Konstitucinio įstatymo projekte aiškiai nustatomos procedūros, kurios taikomos, kai faktinis grynųjų išlaidų augimas viršija Seimo valdžios sektoriui nustatytas ribas. Įprastais atvejais, jei nuo pirmųjų galiojančio Seimo nutarimo dėl grynųjų išlaidų augimo ribų nustatymo metų sukauptas grynųjų išlaidų augimas vienos dešimtosios tikslumu daugiau negu 0,1 procentinio punkto BVP viršijo Seimo nustatytas grynųjų išlaidų augimo ribas, įsigalioja automatinė kompensavimo pareiga: artimiausiais planuojamais metais grynosios išlaidos turi būti sumažinamos viršijimo apimtimi.

Sukauptas, o ne tik metinis, grynųjų išlaidų augimas vertinamas dėl to, kad kompensavimo pareiga nebūtų taikoma, jeigu grynųjų išlaidų augimo ribų viršijimą lemtų mažesnės ankstesnių metų išlaidos, kitaip tariant, išlaidų augimą veiktų bazės efektas. Sukaupto augimo vertinimas ankstesniais metais nepasiekus grynųjų išlaidų augimo ribų leistų pasinaudoti turima erdve vėlesniais metais, tačiau laikantis Reglamento (ES) 2024/1264 2 straipsnio.

Savivaldybių fiskalinės drausmės priežiūros mechanizmas numatomas toks pat, kaip ir valdžios sektoriaus.

Galiausiai, Konstitucinio įstatymo projektu siekiama suvienodinti centrinės valdžios ir vietos valdžios taisyklių aprašymuose vartojamas valdžios sektoriaus finansų (pavyzdžiui, pajamų) sąvokas, suprantant jas taip, kaip jos nustatomos 2013 m. gegužės 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 549/2013 dėl Europos nacionalinių ir regioninių sąskaitų sistemos Europos Sąjungoje.

Pabrėžtina, kad, vertinant savivaldybės biudžeto atitiktį fiskalinės drausmės taisyklei, savivaldybės nuosavos lėšos, skirtos ES projektų avansams apmokėti (kai visi avansai bus kompensuoti iš ES gautomis lėšomis), neveikia savivaldybės balanso.

Valdysenos įstatymo projektu siūloma nustatyti aiškų fiskalinės valdysenos apibrėžimą, sukuriant nuoseklų reguliavimą, apimantį tiek institucinių vaidmenų paskirstymą, tiek procedūras, kuriomis vadovaujamasi valdant viešuosius finansus. Valdysenos įstatymo projekte įtvirtinamas fiskalinės valdysenos ryšys su biudžeto planavimu – tai atsispindi rengiant 3 metų biudžeto patvirtinimo įstatymus pagal nustatytas grynųjų išlaidų augimo ribas, kurios tampa pagrindinėmis fiskalinės politikos planavimo gairėmis.

Valdysenos įstatymo projekte aiškiai apibrėžiamos pagrindinių institucijų – Vyriausybės, NFI, Seimo ir savivaldybių – atsakomybės fiskalinės valdysenos procese. Kiekvienai iš jų priskiriamos

konkrečios funkcijos rengiant ir (arba) vertinant biudžeto dokumentus bei užtikrinant, kad fiskaliniai sprendimai būtų pagrįsti, nuoseklūs ir atitiktų fiskalinės drausmės taisykles. Be to, Valdysenos įstatymo projektas tampa pagrindiniu įstatymu, kuris konsoliduoja kituose teisės aktuose buvusias procedūras, todėl tai kartu prisideda ir prie teisės aktų, susijusių su fiskaline valdysena, kodifikavimo.

Valdysenos įstatymo projekte, perkeliant į nacionalinę teisę Direktyvos ES/2024/1265 nuostatas, susijusias su nepriklausomos fiskalinės institucijos privalomais atlikti vertinimais, be kitų vertinimų, numatyta pareiga atlikti fiskalinės valdysenos nuoseklumo, darnos ir veiksmingumo vertinimą. Įstatymų projektų rengimo metu dar nežinoma, kokia metodika bus naudojama šiam vertinimui atlikti. Todėl Valdysenos įstatymo projekte nenurodoma, kurios institucijos patvirtinta metodika bus naudojama. Nepriklausoma fiskalinė institucija gali pati ją rengti ir tvirtinti, tačiau gali pasirinkti, pavyzdžiui, tarptautinių institucijų naudojamą vertinimo metodiką. Įstatymo projekte numatomas įpareigojimas vertinimui atlikti naudojamą metodiką paskelbti.

VKĮ ir kitais teikiama teisės aktų projektais siūlomas teisinis reguliavimas išlaiko ir dar labiau sustiprina svarbų NFI vaidmenį fiskalinėje valdysenoje – tiek vertinant biudžeto projektus, tiek atliekant ilgalaikio finansų tvarumo, fiskalinės valdysenos bei savivaldybių biudžetų vertinimus. Tai atitinka atnaujintus ES fiskalinės valdysenos reikalavimus.

Įstatymų projektais įtvirtinamas Direktyvoje (ES) 2024/1265 numatytas ir Lietuvoje iki šiol netaikytas atsižvelgimo į išvadą arba paaiškinimo (angl. *comply or explain*) principas – atsižvelgimo į NFI išvadą ir paaiškinimo dėl NFI išvados pateikimo taisyklės. Pagal šias taisykles, į NFI skelbiamas išvadas dėl fiskalinės politikos atitikties nustatytoms taisyklėms sprendimus priimančios centrinės ir vietos valdžios institucijos privalo atsižvelgti arba viešai paaiškinti, kodėl į jas neatsižvelgiama. Atsižvelgimo į išvadą arba paaiškinimo principas stiprina atskaitomybę ir viešą diskusiją dėl fiskalinės politikos sprendimų.

BSĮ projekte siūloma atsisakyti nuostatų, kurios tapo neaktualios dėl nauja redakcija dėstomo Konstitucinio įstatymo ir tų nuostatų, kurias siūloma perkelti į Valdysenos įstatymą. Be to, BSĮ projekte siūloma nustatyti, kad kartu su Lietuvos Respublikos tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymu turėtų būti tvirtinamas naujas rodiklis – planuojamas grynujų išlaidų augimas. Taip pat peržiūrėtos galiojančio BSĮ 20 straipsnio nuostatos atsižvelgiant į tai, kokia informacija turėtų būti teikiama Seimui kartu su Lietuvos Respublikos tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projektu ir būtų laikomasi Direktyvos (ES) 2024/1265 reikalavimų.

Pagal Biudžeto sandaros įstatymo nustatytą teisinį reguliavimą, mero rezervo lėšos gali būti naudojamos stichinių nelaimių ir kitų įvykių padariniams likviduoti ir jų padarytiems nuostoliams iš dalies kompensuoti savivaldybės tarybos nustatyta tvarka. Taip savivaldybėms sukuriamą diskreciją spręsti, kurie reiškiniai yra (nėra) stichinė nelaimė, kas laikytina kitais įvykiais, kurių nuostoliai būtų kompensuojami iš mero rezervo lėšų. Teisinis neaiškumas dėl santykio su Lietuvos Respublikos krizių valdymo ir civilinės saugos įstatymu (toliau – KVCSĮ) nustatytu teisiniu reglamentavimu sudaro sąlygas antikorupcinio požiūriu ydingoms kolizinėms situacijoms. Įstatymo lygmeniu nenustačius vienodos

sąvokų sistemos, skirtingose savivaldybėse taikoma labai skirtinga praktika, todėl, siekiant teisinio aiškumo ir skaidrumo, BSI 15 straipsnio 2 dalies sąvokos suderinamos su KVCSI vartojamomis sąvokomis.

Atkreiptinas dėmesys, kad Konstitucinio įstatymo projekto 2 straipsnio 4 dalyje numatyta nuostata, kad kituose Lietuvos Respublikos teisės aktuose nuorodos į Konstituciniame įstatyme apibrėžtas išskirtines aplinkybes laikomos nuorodomis į nukrypti leidžiančią išlygą, taikomą pagal Reglamentą (ES) 2024/1263. Todėl, priėmus Konstitucinio įstatymo projektą, kitų teisės aktų vien tik dėl pasikeitusio išskirtinių aplinkybių teisinio pagrindo keisti nereikės.

Priėmus Įstatymų projektus laukiama tokių teigiamų poveikių:

- didesnės fiskalinės erdvės tiek dėl atlaisvinamo valdžios sektoriaus struktūrinio balanso reikalavimo, tiek dėl galimo lankstumo investicijoms, tačiau išlaikant viešųjų finansų tvarumą;
- supaprastintos fiskalinės drausmės sistemos, paremtos aiškiu fiskaliniu ramsčiu (struktūriniu balansu) ir aiškiomis operacinėmis gairėmis (grynųjų išlaidų augimo ribomis);
- didesnio biudžeto planavimo aiškumo ir nuspėjamumo, nes struktūrinio balanso rodiklis vertinamas tik grynųjų išlaidų ribų nustatymo metu, o pagrindiniu stebimu rodikliu tampa faktinis grynųjų išlaidų augimas;
- tvarių viešųjų investicijų augimo, naudojantis valdžios sektoriaus fiskalinės drausmės taisyklės lankstumo sąlyga, taip prisidedant prie ekonomikos augimo skatinimo;
- naudojantis išplėsta savivaldybių biudžetų lankstumo sąlyga, lanksčiau planuojamų savivaldybių investicijų, optimizuoto biudžeto valdymo ir efektyviau įgyvendinamų ilgalaikių infrastruktūros bei ekonominės plėtros projektų, taip prisidedant prie regioninės plėtros;
- nuoseklesnio fiskalinės politikos vidutinio laikotarpio planavimo;
- didesnio skaidrumo ir visuomenės pasitikėjimo fiskaline politika, įtvirtinant atsižvelgimo arba paaiškinimo principą ir stiprinant NFI vaidmenį;
- išlaikyto rinkų pasitikėjimo Lietuvos viešųjų finansų valdymo sistema ir sukurtų paskatų ji toliau didinti, ilguoju laikotarpiu siekiant mažesnių palūkanų už skolą mokėjimo išlaidų¹¹;
- suderinamumo su atnaujintomis ES ekonominės valdysenos nuostatomis.

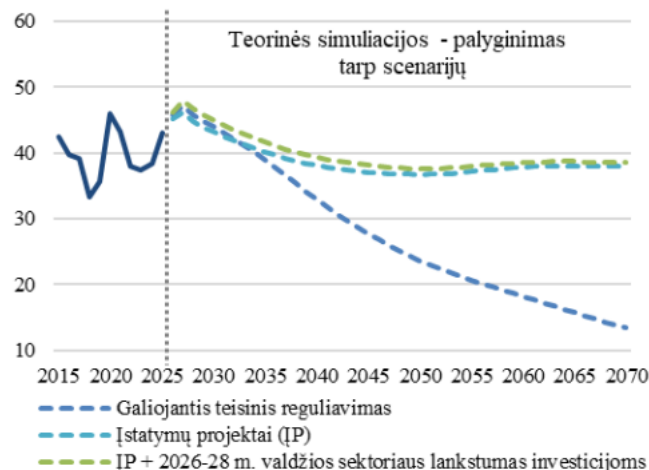
Galimą poveikį iliustruoja valdžios sektoriaus finansų modeliavimo įrankiu paremtos projekcijos¹², atliktos Įstatymų projektų rengimo metu (4 ir 5 paveikslai). Pirmiausia, reikšmingas modeliuojamų skolos ir BVP santykio trajektorijų skirtumas atspindi Įstatymų projektų nulemtą didesnę fiskalinę erdvę, lyginant su galiojančiu teisiniu reguliavimu. Kartu sudaromos prielaidos išlaikyti ilgalaikį fiskalinį tvarumą, nes modeliuojamas iliustratyvus skolos ir BVP santykis teoriškai išlieka stabilus – siekia apie 38 procentų ribą. Atsižvelgiant į patvirtintą 2025 metų biudžetą, kuris atitinka nacionalinės nukrypti leidžiančios išlygos, taikomos gynybos išlaidoms, sąlygas, ir darant prielaidą, kad

¹¹ Toks fiskalinės drausmės principų, kuriais paremti Įstatymų projektai, poveikis išskiriamas TVF analizėje: <https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2025/09/25/fiscal-rules-foster-stability-as-spending-pressures-grow>.

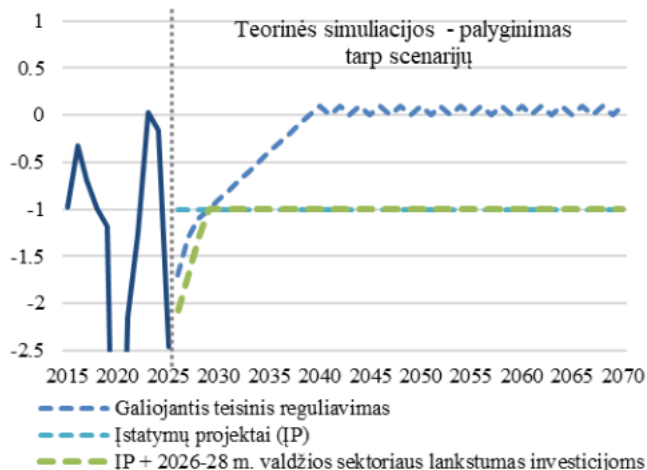
¹² Šie skaičiavimai skirti iliustratyviam scenarijų palyginimui ilguoju laikotarpiu – jie atspindi nuo prielaidų priklausančias simuliacijas, o ne projektuoją, kokia tiksliai bus skola ateityje.

nuo 2026 metų (toliau) bus laikomasi atitinkamų fiskalinės drausmės taisyklių, o ilguoju laikotarpiu produkcijos atotrūkis nuo potencialo bus lygus nuliui, valdžios sektoriaus struktūrinis balansas ilguoju laikotarpiu galėtų būti mažesnis apytiksliai 1 procentiniu punktu BVP, nei turėtų būti pagal galiojanti teisinį reguliavimą.

4 paveikslas. Pagal galiojanti teisinį reguliavimą ir Įstatymų projektus sumodeliuotas valdžios sektoriaus skolos ir BVP santykis (proc.).

5 paveikslas. Pagal galiojanti teisinį reguliavimą ir Įstatymų projektus sumodeliuotas struktūrinis balansas (proc. BVP).

Pastabos (abiems paveikslams):

1. Laikotarpis nuo 2026 metų sumodeliuotas pagal prielaidą, kad būtų laikomasi galiojančių arba siūlomų fiskalinės drausmės taisyklių.
2. Projekcijos paremtos 2025 m. sausio 20 d. oficialiosios statistikos duomenimis, vidinėmis projekcijomis ir išorinėmis prielaidomis. Esminė modeliavimo metodologija ir išorinės prielaidos aprašytos 7 išnašoje pateiktoje Finansų ministerijos ataskaitoje.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant Įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikia imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Įstatymų projektus, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymų projektų priėmimas įtakos kriminogeninei situacijai, korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir plėtrai

Siūloma valdžios sektoriaus fiskalinės drausmės taisyklė, paremta 5 metams nustatomomis grynujų išlaidų augimo ribomis, sudaro prielaidas stabilesnei ir labiau nuspėjamai fiskalinei aplinkai, kuri yra svarbi verslo pasitikėjimui ir investicijų planavimui. Atsisakius sudėtingų, kintančių taisyklių ir įtvirtinus vieną aiškų fiskalinį rodiklį, sumažėja fiskalinės politikos neapibrėžtumas.

Kartu išsaugomos prielaidos ilgalaikiam viešųjų finansų tvarumui, aiškesnės procedūros ir didesnis fiskalinės valdysenos skaidrumas prisideda prie geresnio makroekonominio stabilumo vertinimo, kuris svarbus tiek vietos, tiek užsienio investuotojams ir gali padėti išlaikyti ar didinti Lietuvos kredito reitingus, kas ilguoju laikotarpiu potencialiai lemtų mažesnes skolos palūkanų mokėjimo išlaidas.

Be to, naujas teisinis reguliavimas numato didesnę dėmesį biudžetų investicijoms, kas gali paskatinti viešųjų investicijų augimą ir turėti teigiamą poveikį verslo aplinkai.

8. Ar Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti ir kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus Įstatymų projektus, reikės pakeisti Lietuvos Respublikos Seimo statutą.

10. Ar Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o Įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos ir Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų. Įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Ar Įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas, ES teisei neprieštarauja.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus Įstatymų projektus, reikės:

- pakeisti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2025 m. vasario 5 d. nutarimą Nr. 48 „Dėl Lietuvos vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinio struktūrinio plano ir metinės pažangos ataskaitos rengimo ir įgyvendinimo“;

- pakeisti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. balandžio 13 d. nutarimą Nr. 369 „Dėl Ekonominės raidos scenarijaus rengimo ir skelbimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

- pakeisti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gegužės 14 d. nutarimą Nr. 543 „Dėl Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo įgyvendinimo“;

- pakeisti Lietuvos Respublikos finansų ministro 2015 m. spalio 19 d. įsakymą Nr. 1K-315 „Dėl Potencialaus bendrojo vidaus produkto grandininės apimties lygio ir produkcijos atotrūkio nuo potencialo apskaičiavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;
- pripažinti netekusiu galios Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. rugsėjo 10 d. nutarimą Nr. 966 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos fiskalinės drausmės įstatymą“;
- pripažinti netekusiu galios Lietuvos Respublikos finansų ministro 2017 m. birželio 9 d. įsakymą Nr. 1K-228 „Dėl Struktūrinio postūmio užduoties įvykdymo ir struktūrinio valdžios sektoriaus balanso rodiklio ataskaitos bei rašytinio pranešimo rengimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;
- pripažinti netekusiu galios Lietuvos Respublikos finansų ministro 2017 m. liepos 28 d. įsakymą Nr. 1K-288 „Dėl valdžios sektoriaus išlaidų augimo ribojimo taisyklės vertinimo nustatymo“.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymams įgyvendinti papildomų valstybės, savivaldybių biudžetų ar kitų valstybės fondų lėšų nereikės.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Esminių pastabų dėl valdžios sektoriui siūlomų taikyti fiskalinės drausmės skaitinių taisyklių negauta.

Lietuvos bankas vertina, kad, įgyvendinus Įstatymų projektus, dėl didesnio valdžios sektoriaus skolos ir BVP santykio, palyginti su tikėtinu pagal galiojantį teisinį reguliavimą, 2050 metais vartotojų kainų lygis gali būti beveik 5 procentais didesnis. Lietuvos banko pozicija įvertinta ir, esant poreikiui, į ją bus atsižvelgiama rengiant tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projektus.

Įstatymų projektų rengimo metu atsižvelgta į visas Valstybės kontrolės pastabas ir pasiūlymus. Taip pat į Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos pastabas ir pasiūlymus, susijusius su aiškesniu teisiniu fiskalinės valdysenos reguliavimu. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija pastabų dėl Įstatymų projektų neturėjo. Iš dalies atsižvelgta į Lietuvos savivaldybių asociacijos, Akmenės rajono, Alytaus rajono, Alytaus miesto, Druskininkų, Jonavos rajono, Kazlų Rūdos, Kelmės rajono, Klaipėdos miesto, Klaipėdos rajono, Marijampolės, Neringos, Panevėžio rajono, Rokiškio rajono, Šakių rajono, Šiaulių miesto, Šilutės rajono, Širvintų rajono, Skuodo rajono, Švenčionių rajono, Tauragės rajono, Telšių rajono, Ukmergės rajono, Utenos rajono ir Vilniaus miesto savivaldybių pastabas dėl poreikio savivaldybėms turėti didesnę fiskalinę erdvę. Taip pat atsižvelgta į iki šiol teiktas TVF ir EBPO rekomendacijas bei tarptautinių mokslinių tyrimų išvadas.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno *Eurovoc* terminus, temas bei sritis

„Fiskalinė valdysena“, „valdžios sektoriaus fiskalinės drausmės taisyklė“, „savivaldybės biudžeto fiskalinės drausmės taisyklė“, „nepriklausoma fiskalinė institucija“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.
